

Vänersborgs kommun
kommun@vanersborg.se

Granskning av fördjupning av översiktsplan (FÖP) för Brålanda, Vänersborgs kommun

Handlingar daterade oktober 2023

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av den fördjupade översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Översiktsplanen ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs. Länsstyrelsen anser även att mellankommunala frågor samordnats på ett tillfredställande sätt, Länsstyrelsen bedömer även att inga riksintressen riskerar att påtagligt skadas.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Planen bedöms inte medföra sådan negativ påverkan avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion att det i ett senare planeringsskede ska ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det förutsätter dock att kommunen följer de rekommendationer som översiktsplanen lyfter fram.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna

Intressen

Geoteknik

SGI har under samrådsskedet yttrat sig, (2022-09-02 dnr 5.2-2109-0773) och då framfört synpunkter om stabilitetsförhållandena vid Frändeforsån samt ett mindre vattendrag, och dess påverkan på befintlig och framtida bebyggelse. SGI:s synpunkter har redovisats och kommenteras med åtgärd i planhandlingen. Det finns nu en beskrivning av förhållandena och det ges riktlinjer om utredningar i de berörda områdena. Vi vill fortsatt trycka på att utreda även för den befintligt byggda miljön, inte bara nyplanerad.

Vi noterar att det finns kartlager som ska visa SGU:s kartlager med ”Förutsättningar för skred i finkornig jordart” samt ”Stränders jordart och eroderbarhet. Det är två lämpliga planeringsunderlag som tyvärr inte verkar tändas i kartan.

Tidigare framförda synpunkter har hanterats på ett bra sätt och SGI har inga ytterligare synpunkter på planförslaget.

Skyfall samt översvämning

Det är bra att kommunen arbetat in skyfallskarteringen i mark- och vattenanvändningskartan och förtydligt övergripande rekommendationer om hur skyfallet ska hanteras i den efterföljande planeringen. Det är bra att park- eller naturmark föreslås för de lågpunkterna med störst djup. Det kan förtydligas i de områdesbeskrivningar av de utvecklingsområden som berörs av skyfallsproblematik att hänsyn behöver tas till översvämningensrisk vid skyfall och inte enbart dagvatten, gäller framför allt områdesbeskrivningarna för områdena I1 och U6. I beskrivningarna nämns att anpassningar och hänsyn behöver tas till dagvatten i den efterföljande planeringen. Hänsynstaganden för dagvatten kan innebära andra hänsynstaganden och anpassningar än vid översvämningensrisker vid skyfall.

De övergripande ställningstaganden skulle också kunna förtydligas med på vilket sätt man behöver ta hänsyn till skyfallsrisken i den efterföljande planeringen. Exempelvis ska ett skyfall inte orsaka skada på planerad bebyggelse, planerad bebyggelse får inte heller försämrats översvämningensrisken vid ett skyfall för omkringliggande områden. För områdena I1 och U6 föreslås utveckling i lågpunkter och/eller skyfallstråk. Det är viktigt att tänka på i den fortsatta planeringen att om man bygger bort lågpunkter eller skyfallstråk så behöver det möjliggöras för nya fördröjningsytor och skyfallsvägar för att inte förvärra befintlig bebyggelse längre nedströms. Det är om möjligt viktigt att i ett tidigt skede i planeringen skapa förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten och skyfall i en större skala då det kan vara svårt att skapa plats för nya dagvattenlösningar i efterhand. Det är bra att kommunen kompletterat med en beskrivning av framkomligheten till utvecklingsområdena vid ett skyfall.

Farligt gods

Det är bra att kommunen översiktligt har beskrivit vilka utvecklingsområden som ligger inom riskhanteringsavståndet 150 m och skriver att för bebyggelse inom riskhanteringsavståndet ska en riskutredning göras.

Länsstyrelsen vill dock förtydliga synpunkten från samrådet angående 30 meter bebyggelsefritt intill en farligt godsled.

Länsstyrelsens utgångspunkt är att kommunen behöver göra en bedömning av riskerna om planområdet ligger inom 150 meter från en transportled för farligt gods. I vilken utsträckning och på vilket sätt riskerna ska beaktas beror på hur riskbilden ser ut för det aktuella planförslaget. Vid behov av skyddsåtgärder ska de säkerställas i planen. Som stöd kan Länsstyrelsens riskpolicy "Riskhantering i detaljplaneprocessen" användas. Där anges bland annat lämplig markanvändning utifrån olika zoner inom riskhanteringsavståndet.

Riskpolicyn innebär bl.a. att hänsyn ska tas till platsens och planens unika förutsättningar med faktorer som t.ex. topografi, byggnadernas placering inom planområdet, persontäthet och typ av verksamhet. Inom de 150 meterna utgår riskpolicyn från "markanvändningstriangeln" där mer personintensiv och/eller känslig markanvändning ligger längst bort från leden. Länsstyrelsen förespråkar generellt också ett bebyggelsefritt avstånd på minst 30 m.

Länk till Länsstyrelsens rekommendationer:
[Riskhantering i detaljplaneprocessen \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Strandskyddade områden

Kommunen har förtydligat i huvuddokumentet och konsekvensbeskrivningen i vilka utvecklingsområden som strandskyddet berörs vilket är bra.

Genomgående behöver kommunen ändra från *bör* till ska i de avseenden man talar om odlingsfri zon, gångstråk utformas med stor hänsyn till naturmiljön. Se exempelvis under N3-Frändeforsån, sidan s. 14 i huvuddokumentet.

Länsstyrelsen noterar även att kommunen fortsatt syftar till att gångstråket längst Frändeforsån stärker delsyftet till strandskyddslagstiftningen. Att gångstråket främjar rekreation och friluftsliv instämmer Länsstyrelsen med och det är positivt, men Länsstyrelsen håller fast vid att det inte är det som är syftet med strandskyddslagstiftningen. Det blir ett syftningsfel i texten i FÖP:en.

Allemansrättslig tillgänglighet enligt strandskyddets syfte, innebär inte direkt att det ska underlätta för gång- och cykelvägar eller liknande tillgänglighetsanpassningar inom strandskyddat område. Det är naturmiljön i dess orörda form som ska få vara oexploaterad och skyddas från exploatering i strandskyddat område.

Till granskningshandlingarna har kommunen lagt till att det ska skapas ett skötselavtal för området runt gångstråket. Länsstyrelsen bedömer att det inte är nödvändigt med skötselavtal. Länsstyrelsen förstår tanken och det är positivt att kommunen vill främja den biologiska mångfalden. Men vad är det som ska skötas? Strandskyddets syften är att värna om växt- och djurlivet i dess orörda form, både vanligt och sällsynt förekommande arter.

Vid skötsel kan det ske att de växter och djur som anpassat sig påverkas negativt av skötseln som kommunen planerat. Att exempelvis klippa och rensa sly kan innebära negativa följd effekter på den skredrisk som också är hög längst Frändeforsån då det påverkar växternas naturliga armering.

Länsstyrelsen rekommenderar att pröva gångstråket och anpassa markarbetet för minsta intrång, men att behovet av skötsel inte är nödvändigt utifrån strandskyddslagstiftningen.

På sidan 76 i MKB under rubriken ”Strandskydd” sista stycket kvarstår skrivningen från samrådet att uppförande av byggnader kommer troligen också behöva strandskyddsdispens. Länsstyrelsen rekommenderar att ta bort ”troligen”. Att uppföra byggnader inom strandskyddat område kräver alltid en prövning om dispens är möjligt att medge.

Jordbruksmark

Den fördjupade översiktsplanen medför att 14 hektar jordbruksmark i framtiden kommer att användas för annat än jordbruksproduktion, utöver de befintliga detaljplaner som ännu inte genomförts. I konsekvensanalysen, sidan 72, beskrivs de tillkommande bostads-, verksamhets- och vägområdena som tar jordbruksmark i anspråk. En tabell med utredning av alternativ lokalisering finns på sidan 73. Bedömningen är att det till flertalet anläggningar inte finns någon möjlig alternativ lokalisering. Så kan vara fallet om det är befintlig verksamhet som skall bygga ut eller om en väganslutning skall göras om.

I annat fall bör en lokaliseringsutredning visa på jämförelse med konkreta alternativ och motiv varför de inte är tillräckligt tillfredställande alternativ, för att motivera att det är tillåtet att använda brukningsvärd jordbruksmark för annat än jordbruksproduktion.

Kulturmiljö

Kommunen har tagit fram en väl genomarbetad kulturmiljöutredning sedan samrådet, vilket är mycket positivt. Länsstyrelsen ser också positivt på att flera av rekommendationerna i Kulturmiljöutredningens del 2 har inarbetats i huvuddokumentet, eftersom det ger en tydlig riktning för det fortsatta detaljplanarbetet.

Kulturmiljöutredningen är ett gediget underlag som kan användas för såväl framtida planläggning som lovgivning inom FÖP-området. För att verkligen understryka detta skulle det gärna framgå tydligare att det inte endast är en bilaga till FÖP:en utan att den också ska fungera vägledande och stödjande i den vidare detaljplane- och bygglovsprocessen.

Trafik

Trafikverket påtalar i sitt yttrande daterat 2020-03-25 att åtgärdsvalsstudien (ÅVS) E45 Vänersborg – Mellerud är avslutad. Trafikverkets långsiktiga inriktning är att väg E45 mellan Vänersborg – Mellerud ska byggas om till mötesseparerad väg där förbifarter föreslås bland annat vid Brålanda.

Trafikverket förbereder att pröva etapper söder om Brålanda i kommande revidering av nationell infrastrukturplan 2026. Etappen för Brålanda prövas i framtida planrevideringar.

Det noteras att reservatet från utredningen 2003 ligger kvar i planförslaget, ÅVSen har inte gjort något ställningstagande kring lokalisering utan det kommer ske i den formella vägplanprocessen och den processen påbörjas först när objektet beslutats om i nationell plan. Åtgärdsförslag om trafiksäkerhetshöjande åtgärder och vidare utredningar på bland annat korsningen Tånvägen/E45 hanteras på kortare sikt.

Trafikverkets fördjupade utredning för Brålanda station är avslutad. Studien resulterade i att utformningsalternativ 5a förordas för ny station i Brålanda. Dialog kring avtal och finansiering pågår nu. Trafikverket noterar att området T2 i FÖP justerats sedan samrådet och motsvarar ytan som Trafikverkets fördjupade utredning redovisar.

Beredning

Detta beslut har fattats av plan- och byggchef Nina Kiani Janson efter föredragning av planarkitekt Daniel Häger. I den slutliga handläggningen har även företrädare från naturavdelningen, vattenavdelningen, landsbygdsavdelningen, miljöskyddsavdelningen, kulturmiljöenheten och enheten för samhällsskydd och beredskap medverkat.

Nina Kiani Janson

Daniel Häger

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Länsstyrelsen/

Enheten för samhällsskydd och beredskap, Linda Tofledt

Kulturmiljöenheten, Linnea Tidäng

Landsbygdsavdelningen, Stefan Gustafsson

Miljöskyddsavdelningen, Annika Lundahl

Naturavdelningen, Jessica He

Vattenavdelningen, Sandra Johansson

Samhällsbyggnadsenheten, Thomas Bergstrand, Elisabet Ebeling